

Du ska itte trø i graset

Du ska itte trø i graset.
Spede spira lyt få stå.
Mållaust liv har og e mening
du lyt sjå og tenke på.
På Guds jord og i hass hage
er du sjøl et lite strå.

Du ska itte røre reiret,
reiret er e lita seng.
Over tynne bån brer erla
ut si våre varme veng.
Pipet i den minste strupe
ska bli kvitring over eng.

Du ska itte sette snuru
når du sir et hara-spor.
Du ska sjå deg for og akte
alt som flyg og spring og gror.
Du er sjøl en liten vek en,
du treng sjøl en storebror.

Einar Skjæraasen (1900-1966)

Fra diktsamlingen "Bumerke" utgitt på Trysil Libris. Gjengis med tillatelse fra forlaget.

Fellesorganisasjonen (FO)
Postboks 4693 Sofienberg, 0506 Oslo.
Besøksadresse: Mariboestgt. 13,
Tlf. 23 06 11 70. E-post: kontor@fo.no

ISBN-nummer: 978-90858-07-5

LO Media 10/2010

«Pipet i den minste strupe ska bli kvitring over eng»

- 20 artikler skrevet av barnevernpedagoger

Forord

Barnevernpedagoger er en profesjon i medvind og utvikling. Studieplassene fylles av yrkesbevisste studenter, og barnevernpedagogers kompetanse er etterspurt i praksisfeltene. Barnevernpedagoger har gjennom 40 år etablert seg som en tydelig faglig bidragsyter i velferdstjenestene generelt, og særlig i tjenestene for utsatte barn og unge.

Norge er eneste land i verden med en egen utdanning på høgskole-/universitetsnivå primært rettet mot arbeid med utsatte barn og unge. Det ligger et verdipolitisk standpunkt til grunn for etableringen av utdanningen som vi skal være svært stolte av. Mange land ser med beundring på at Norge har en utdanning som er unik med sitt tunge fokus på utsatte barn, samspillet mellom barn og omsorgspersoner og barnet som eget rettssubjekt. Satsningen er et godt eksempel på en velutviklet velferdsstat.

Barnevernpedagogen har med seg barneperspektivet i sitt arbeid og arbeider parallelt for å få frem barnets perspektiv. FNs barnekonvensjon er et sentralt utgangspunkt for utdanningen, sammen med ulike perspektiver på barndom og oppvekst, blant annet representert gjennom sosialpedagogikken.

Barnevernpedagoger kjennetegnes av sitt kunnskapsbegjær. Et stort flertall tar etter- og videreutdanninger eller høyere akademisk grad. Det kan forklares med at barnevernpedagoger i sine yrker settes til å løse kompliserte oppgaver, at de forvalter makt og at samfunnet har store forventninger til kvaliteten i arbeidet med utsatte barn og unge.

Økt kompetanse gir seg utslag i at flere barnevernpedagoger formidler sin kunnskap ved å publisere artikler. Seksjonsrådet for barnevernpedagoger (SRB) har som oppgave å synliggjøre og videreutvikle profesjonen barnevernpedagoger. Seksjonsrådets utdeling av stipender til artikkelsskriving, gratis skrivekurs og utarbeidelse av denne artikkelsamlingen, bidrar til synliggjøring av barnevernpedagogers kunnskapsbase. Og viktigst av alt er at taus kunnskap formidles, deles og kan nyttiggjøres av alle som har nytte og glede av det.

Artikkelsamlingen er blitt til gjennom et godt samarbeid med dyktige aktører. Takk til barnevernpedagog og redaktør Kirsten Jæger Sivertsen og takk til arbeidsgruppa hun har hatt med seg: seksjonsrådsmedlemmene Hilde Sivertsen og Hedvig T. Nilsen, fagkonsulent i FO Ellen Galaasen og Fontene ved Eva Mona Malm og Mia Paulsen. Takk til LO Media, illustratør Eldbjørg Riebe og korrekturleser og barnevernpedagog Karin Enderud. Og ikke minst, takk til alle skrivende barnevernpedagoger som har bidratt for at denne artikkelsamlingen er blitt en realitet.

God lesning.

Kjetil A. Ostling
2. nestleder og leder av seksjonen for barnevernpedagoger i FO
Oslo 25. oktober 2010

Kjære lesere

Denne samlinga av artikler er alle skrevet av barnevernspedagoger og gir et godt innblikk i det praksisfeltet barnevernspedagogene utøver sitt yrke i. Tre av artiklene, Jan Storøs, Inge Kvarans og Inger Jacobsens, er nyskrevet for denne samlingen, de øvrige har vært tidligere publisert i ulike tidsskrift, hovedsakelig Fontene.

Tittelen «Pipet i den minste strupe skal bli kvitring over eng» er hentet fra Einar Skjæraasens dikt «Du ska itte trø i graset», og kan ses på som en metafor for den respekt og innsats for klientene som må gjennomsyre barnevernspedagogenes yrkesutøvelse. Artiklene gir gode bilder av hvordan barnevernspedagogene ivaretar dette oppdraget.

Inge Kvarans artikkel tar utgangspunkt i sosialkonstruksjonistiske perspektiver og sosialøkologisk teorier om barn som aktive aktører i sine egne liv. Han sier at selv om den tradisjonelle psykologiske og den sosiologiske forståelsen av barn gir gode bidrag til å forstå betydningen av oppvekst og sosialisering, fanger disse ikke opp at barn er individer som på ulike måter bidrar og legger føringer på sin egen utvikling, og at dette utfordrer oss til å se på barna som aktører i dannelsen av egne liv og som bidragsytere til den kulturen og det samfunnet de lever i.

Det sosialøkologiske perspektivet finner vi igjen i Lystads «Ny sjanse i skulen – miljøterapeuter som forebyggende tiltak». Gjennom historien om Nicolas viser hun hvordan ulike miljøer påvirker hverandre og barnet og at det er forskjell på det å være vanskelig og det å ha det vanskelig. Artikkelen gir også et godt bilde av hvilken rolle barnevernspedagoger kan ha i skolen.

I «Barnevernspedagogens kunnskap og praksis» spør Jan Storø om barnevernspedagogen har en særlig praksis og om denne er knyttet til en bestemt og avgrenset kunnskap. For å belyse spørsmålet drøfter han forholdet mellom det han kaller det foranderlige og det bestandige, nærmere bestemt hva som er holdbart over tid og hva som endrer seg i takt med ytre og indre påvirkninger i barnevernspedagogens yrkesutøvelse. Begrepene gis innhold gjennom to beskrivelser av barnevernspedagogens hverdag, nærhetsdimensjonen i arbeidet med barn på institusjon (livsverden) og den formaliserte dimensjonen i forberedelse og møte i fylkesnemnda (systemverden). Han drøfter hvordan det sosialpedagogiske tankegrunnlaget gir barnevernspedagogen en forpliktelse til å forstå begge verdener.

Oddbjørg Skjær Ulviks artikkel om «Kunnskap i et seinmoderne barnevern» tar for seg forholdet mellom forskning og praksis. Hun viser til at både forskere og praktikere må forholde seg til vitenskapssteoretiske spørsmål, til hvilken kunnskap som trengs og hvordan vi kan forstå forholdet mellom kunnskap og praksis. Hun mener at likhetene mellom forskere og praktikere underkommuniseres, begge gruppene skal undersøke komplekse virkeligheter og analysere og forstå det de kommer fram til. Praktikerne bør ikke overlate kunnskapsdiskusjonene til forskerne alene, men bry seg med hvordan kunnskap blir til. Ulvik hevder også at hvis et seinmoderne barnevern bestiller kunnskap ut fra et modernitetsparadigme, dvs at en ved å forske lenge nok kan finne vitenskapelig kunnskap og teknologi som kan løse problemene, så kan dette betraktes som i historisk utakt. Artikkelen reiser mange interessant problemsstillinger og drøfter viktige innfallsvinkler til forskning for et seinmoderne barnevern.

Forebygging er tema i artiklene til Thomas Mikkelsen og Bente Bjørdal.

Thomas Mikkelsen tar oss i artikkelen «Å få ungdom i tale» med til lokalbasert forebygging på rusfeltet. Stord kommune har siden 2002 gjennomført ettårig tverrfaglig og tverretatlig program om ungdom og rus. Programmet implementeres på 7 klassetrinn og involverer elever, lærere og foreldre. Artikkelen oppsummerer de erfaringene som er gjort og hvordan aktørene opplever nytten av programmet.

I Bente Bjørdals artikkel om «Oppsøkerens sammensatte rolle» drøftes de ulike rollene og oppgavene sosialarbeiderne har når de oppsøker ungdom på deres egne arenaer. Forfatteren viser hvordan det å arbeide utenfor formaliserte og strukturerte rammer gir muligheter for samhandling med barn og unge i utsatte livssituasjoner.

Også i neste artikkel er klientens egen arena, denne gang hjemmet, rammen for kontakten. Sigrid Nordstoga tar for seg hvordan den profesjonelle rollen, regelverket og samhandlingen med klientene utformes når privatsfæren er arenaen for arbeidet som utføres.

Hvilken plass har barnas egne fortellinger i møtet med barnevernsarbeideren og i utredninger om deres livssituasjon? Randi Juul har i «Barnevernsarbeideres barneperspektiv og praksiser i møte med barn og unge i vanskelige livssituasjoner» sett på ulike undersøkelser og forskningsrapporter som kan fortelle noe om i hvilken grad barns egne historier høres og vektlegges. Har barnevernsarbeiderne tilstrekkelig kompetanse til å snakke med barn, og i hvilke nyere teorier kan man finne støtte til å utvikle god praksis på dette området?

Temaet «hvordan snakke med barn» følges opp i neste artikkel. Her presenterer Inger Sofie Dahlø Husby en metode som hun kaller «Et fast håndgrep om barnesamtalen i barnevernet». Hånden, de enkelte fingrene, er det pedagogiske redskapet hun bruker for å ta grep om de ulike aspektene samtalen skal ivareta.

Sigrid Finsland Smeplass presenterer i «Jeg vil ikke flytte, men jeg må» en modell for arbeid med barn med utrygg tilknytning og hvordan beredskapsforeldre ved hjelp av denne modellen kan hjelpe barn til å bli tilknytningsklare for et nytt fosterhjem.

Samarbeidet mellom psykisk helsevern for barn og unge (BUP) og barnevernet er tema i Ingerid Aamodts artikkel. Her redegjør hun for et samarbeidsprosjekt for familier med store og sammensatte problemer hvor det utkrystraliserte seg en hovedproblemstilling som hun kaller «familien i sentrum». Artikkelen drøfter hva en slik målsetting betyr når familien velger noe annet enn det fagfolk mener er det beste.

«Heksen Samara, sandørkenen og den personlige øya» er tittelen på Jarle Svardals artikkel om bruk av kreative metoder i behandlingen av barn og unge. Her forteller han om hvordan bruk av metaforer, maling og tegning kan gi rom for kreativ problemløsning og til å se andre muligheter og veier ut av vanskelige livssituasjoner.

Hva gjør miljøterapi til terapi? Alicja Olkowska og Berit Landmark både spør og svarer på dette i sin artikkel. Her identifiserer de miljøterapeutiske prinsipper som de mener utgjør miljøterapiens terapeutiske kjerne, prinsipper som er nødvendige for å skape rom for mestring, utvikling og endring.

Tor Erik Dahlhaug har gjennom data fra prosjektet «Familier ved samlivsbrudd» som er en del av et større forskningsprosjekt ved NTNU, undersøkt barns opplevelse av å ha stefar. Artikkelen tar opp hvordan forventninger om relasjoner mellom stefar, mor og barn skapes når stefamilier etableres og hvordan dette håndteres på ulike måter.

Endrede familieforhold kan ha som konsekvens at barna mister kontakt med en av foreldrene, vanligvis er dette far. Dette er tema i Hedvig Torvik Nilsens artikkel «Hvor ble det av far». Artikkelen som bygger på gjennomgang av forskningslitteratur og forfatterens egen arbeidserfaring i barnevernet, tar for seg hvilke konsekvenser brudd i kontakten med biologisk far kan ha for jenter spesielt.

Hvordan er det å være søsken til psykisk syke barn? I «Med søskenbriller på» går Liv Christensen inn i de problemene søsken kan slite med. Det kan være både forbudte og ambivalente følelser overfor syke søsken som får hjelp mens de selv opplever seg ikke å bli sett eller hørt. Artikkelen tar for seg mulige konsekvenser for søsken når et sykt barn tar hele familiens oppmerksomhet og hvor viktig det er at hjelpeapparatet evner å se også de andre barnas behov.

Somaliske flyktningers møte med det offentlige Norge er temaet i Ingunn Klepps artikkel. Hovedtemaet er oppfatninger om hva som er barns beste i møtet mellom somaliske foreldre og lokale offentlige instanser i en bygdeby på vestlandet. Artikkelen bygger på data fra en studie av relasjoner mellom åtte familier med somalisk bakgrunn og representanter fra majoritetsbefolkningen, her avgrenset til det offentlige. Klepp spør om hvorfor somaliske flyktninger ofte blir referert til som «problematisk» i diskusjoner om integrering. Hun drøfter om det

kan være at de heller bare er annerledes enn «oss» og at det problematiske kan forklares i lys av partenes ulike verdensbilder.

Kjersti Holden deler erfaringer fra sitt arbeid som rådgiver i Foreningen for Fangers Pårørende (FFP) i artikkelen «Med foreldre bak murene». Hun tar opp konsekvenser fengsling kan ha for familien og hvilke utfordringer særlig barn med foreldre i fengsel kan oppleve. Artikkelen gir ulike innspill til hvordan sosialarbeidere og andre som møter barna og familiene, kan gi dem støtte til å mestre en vanskelig livssituasjon.

Etikk er temaet i «Den vanskelige omsorgen». Gjennom et case tar Grete Olsen oss med inn i etiske teorier og dilemmaer knyttet til det å hjelpe en lettere utviklingshemmet jente med hygiene, når hun aller helst vil klare seg selv uten innblanding fra fagfolk.

I den siste artikkelen, «Veiledning som sosialpedagogisk praksis», setter Inger Jacobsen lyset på veiledning av kolleger og hvordan hun knytter veiledning opp til sosialpedagogisk teori og praksis. Hun presenterer et sett av virkemidler hun har i verktøykassen og som hver for seg og til sammen utgjør den handlingskompetansen som sosialpedagogikken representerer.

Alle artiklene i denne samlingen har fokus på barn og unge, ikke så underlig da de er skrevet av barnevernpedagoger som gjennom sin utdanning er oppdratt til arbeid med utsatte barn og unge. At barnevernpedagoger arbeider med barn på ulike arenaer bekreftes av bredden i det utvalget av artikler som presenteres. Vi får spennende innblikk i ulike erfaringer fra praksis, erfaringer som formuleres og som er med på å videreutvikle praksis og til å bygge ny kunnskap om den verden utsatte barn og deres familier lever i og med.

God lesning!

Oslo, oktober 2010
Kirsten Jæger Sivertsen
redaktør